

MI
NIKOLA I
po milosti Božjoj
KRALJ I GOSPODAR CRNE GORE

proglašujemo i objavljujemo svima i svakome, da je Narodna Skupština riješila i da smo Mi potvrdili i potvrđujemo:

ZAKON

o

Narodnijem školama u Kraljevini Crnoj Gori

Član 1.

Zadatak je narodnijema školama, da vaspitavaju djecu u narodnom i religijskom duhu i da ih spremaju za građanski život, a naročito da šire prosvjetu i srpsku pismenost u narodu.

Član 2.

Narodne su škole: dječija zabavišta, osnovne i produžne škole.

Član 3.

U dječijim zabavištima vaspitavaju se djeca oba pola od četvrte do sedme godine. Pravila za dječija zabavišta propisuje Ministarstvo prosvjete po saslušanju Prosvjetnog Savjeta.

Član 4.

U mjestima gdje se ne govori čisto srpski, otvara se uz osnovnu školu pripremački razred, koji su dužna pohađati sva djeca prije stupanja u prvi razred osnovne škole.

Član 5.

Gdje će se otvoriti dječija zabavišta, a gdje pripremački razredi, rješava Ministar prosvjete, i to: zabavišta se otvaraju na prijedlog opštinskih uprava, a pripremački razred na prijedlog školskih nadzornika.

Član 6.

Osnova škola traje 4 godine.

Član 7.

Učenje u osnovnoj školi obavezno je i besplatno.

Član 8.

Prvenstvo na školovanje djece u narodnijem školama ima svaki državljanin u onoj školskoj opštini, u kojoj živi.

Član 9.

Jedan nastavnik može dobiti najviše četiri razreda, a uz ove, po potrebi i pripremački razred.

U tri ili četiri spojena razreda sa pripremačkim, može biti najviše pedeset đaka, u dva spojena šezdeset, a u jednom odvojenom razredu sedamdeset đaka.

Član 10.

Po svršetku četvrtoga razreda osnovne škole učenici, koji ne produže školovanje u nekoj srednjoj školi, ili ne odu na zanat ili u trgovinu, pohode produžnu školu.

Produžna škola traje dva tečaja, računajući tečaj od 1. oktobra do 1. marta, a otvara se ondje, gdje ima bar 20 đaka. U produžnoj školi rade učitelji osnovne škole četvrtkom, nedjeljom i praznikom. Nagradu za rad u produžnim školama dobijaju učitelji po prijedlogu školskog nadzornika iz državne kase.

Nastavni plan u produžnim školama udešava se prema mjesnim prilikama, a odobrava ga Ministar prosvjete.

Član 11.

Osnovne su škole muške, ženske ili mješovite; a produžne ili samo muške ili ženske.

Član 12,

Ove su škole: 1. državne, čije učitelje plaća država; 2. privatne, koje potpuno izdržavaju opštine, pojedina lica ili udruženja. Prve se otvaraju po naredbi, a druge po odobrenju Ministra prosvjete.

Član 13.

Djeca, koja po odobrenju školskog nadzornika uče privatno kod kuće, moraju pri kraju školske godine polagati ispit u državnoj školi i roditelji plaćaju za to dvojici učitelja, koji ispit izvrše, po 5 perpera. U ispitnoj komisiji ne može biti lice, koje je učenika spremalo.

Ko postupi protivno ovome, kazniće se sa 25-50 perpera u korist školskog fonda. Ovu kaznu, po saopštenju školskog nadzornika, izriče Ministar prosvjete, a izvršuje mjesna vlast.

Djeca naših državljana, koji stalno žive u Crnoj Gori, moraju pohoditi državnu ili privatnu srpsku narodnu školu; ona ne mogu pohoditi škole s tuđim nastavnim jezikom, dok ne svrše srpsku narodnu školu.

Član 14.

Privatne škole po uređenju svome moraju biti u svemu kao i državne.

U opštinskim i privatnim školama drže se godišnji ispiti pod predsjedništvom školskoga nadzornika i svjedočanstva vrijede samo onda, kad, potpiše nadzornik.

II. Otvaranje i izdržavanje škola.

Član 15.

Ministar prosvjete naređuje otvaranje novijeh državnijeh škola po prijedlogu školskijeh nadzornika kad u jednoj školskoj opštini ima najmanje 36 djece dorasle za školu; a otvaranje privatnijeh škola dopušta se n sa manje djece.

Član 16.

Školu podiže i snabdjeva školska opština. Sastav školske opštine čini varoš za sebe ili u zajednici sa jednim ili više okolnih sela; ili selo ili više sela i zaselaka, koja zajednički izdržavaju jednu ili više škola. Školski nadzornik je dužan da se stara, da svako mjesto uđe u sastav pojedinih školskih opština.

Član 17.

Svaka škola nosi ime svoga mjesta, školska opština nosi ime svoje škole, a to ime treba da je i na školskom pečatu.

Član 18.

Dužnosti su školske opštine:

- 1.) da da potrebno zemljište za školu i njeno dvorište i igralište, i još po 1-3 rala zemlje za školsku baštu u blizini škole i da sve to obdržava u dobroj ogradi.
- 2.) pola prihoda od bašte uzima učitelj, a pola školski fond;
- 3.) da podiže, opravljiva i u dobrom stanju obdržava: školsku zgradu, u kojoj moraju biti potrebne učionice, uređene prema higijenskim i pedagoškim pravilima; stanove za nastavnike i poslužitelje, a u mjestima, gdje učenici zimi stanuju u školi, još i sobe za spavanje, trpezariju i kuhinju, zajedno s potrebnim namještajem i posuđem;
- 4.) da nabavlja školski namještaj;
- 5.) da plaća školske poslužitelje;
- 6.) da daje ogrijev za školu, nastavnike i poslužitelje, i to svagda do 1. oktobra za cijelu godinu;
- 7.) da rukuje školskom kasom, školskim imanjem i školskim fondovima;
- 8.) da potpomaže školu i nastavnike u svima školskim poslovima;
- 9.) da nabavlja knjige i listove za školske knjižnice i darivanje djece.
- 10.) da izdržava dječija zabavišta i potpomaže sve prosvjetne ustanove, kojima se širi pismenost u narodu;
- 11.) ako školska opština ne bi vršila ove dužnosti kako treba, nadležna državna vlast će je na to nagnati.

Član 19.

Ministar prosvjete, u sporazumu s Ministrom građevina, a po saslušanju Prosvjetnog Savjeta, propisuje planove za građenje školskih zgrada koje se dijele na više klasa. Planove školskih zgrada za pojedina mjesta odobrava Ministar prosvjete, po prijedlogu školskog nadzornika.

Kad opština nema podesno zemljište za podizanje školske zgrade i potrebnog zemljišta, (čl. 18. tač. 1.) otkupiće ga putem eksproprijacije.

Ministar prosvjete može dopustiti, da se pojedine opštine, radi podizanja školskih zgrada, mogu zadužiti kod novčanih zavoda, a i mjesne vlasti mogu dopustiti, da se za građenje škola mogu upotrebiti

radne snage i materijal, kojim raspolažu opštine. Siromašnijem opštinama pritiče u pomoć država pri podizanju školskih zgrada.

Član 20.

U mjestima gdje nema propisnih stanova za nastavnike opštine im daju naknadu u novcu za stan i ogrijev ujedno, i to: na Cetinju po 45 perpera mjesečno; u Podgorici i Nikšiću po 35 perpera; u svim ostalim oblasnim mjestima kao i u Ulcinju po 25 perpera; u ostalim varošima i varošicama po 20 perpera, a u

selima po 15 perpera mjesečno.

Stan za nastavnika mora imati najmanje dvije sobe, kuhinju i potrebne staje.

Član 21.

Ako u jednom mjestu učiteljuju muž i žena, ili otac i sin, ili mati i kći, ili dvije neudate sestre, ili neženjen brat i neudata sestra, a žive u zajednici, imaju pravo na jedan zajednički stan i ogrijev, ili na jednu naknadu u novcu za stan i ogrijev.

Udata učiteljica nema prava na stan i ogrijev, ako joj muž živi u istom mjestu, a tako isto i neudata, ako nijesu hraniooci svojih kuća.

Član 22.

Da bi se mogle podmirivati školske potrebe, u svakoj školskoj opštini postoji školska blagajna, u koju ulaze:

- 1., sume, koje političke opštine daju svake godine za školske potrebe;
- 2., prihodi od školskog imanja ili čega drugog što pripada školi;
- 3., prihodi od novčanih kazni, koje pripadaju po ovome zakonu;
- 4., prihodi od dobrovoljnih priloga ili zavještanja.

Član 23.

Svaka škola može i pored zemljišta i zgrada (čl. 18. ovog zakona) imati i drugog imanja, koje joj da politička opština ili zavješta koji dobrotvor, a prihodi od ovoga imanja idu u školsku kasu.

Školsko se imanje ne može zadužiti ni otuđiti bez odobrenja Ministra prosvjete i Državnog Savjeta, niti se može na što drugo upotrebiti osim škole, a škola se mora na isto ubaštiniti najdalje u roku od godine dana.

Član 24.

Ako se iz jedne školske opštine izdvoji nova školska opština, ova ima pravo na diobu ili u novcu ili materijalu po međusobnom sporazumu, ili po rješenju Ministra prosvjete.

Ako bi, pak, neka školska opština prestala, onda njeno imanje pripada onoj opštini, s kojom se spoji.

Član 25.

Školska opština može osnovati školski fond radi izdržavanja siromašnijih đaka u svojoj školi, kao i radi priređivanja đачkih izleta. U ovaj fond ulaze dobrovoljni prilozi, pokloni i zavještanja, prilozi od svetosavskih i drugih zabava i ono što politička opština za ovu svrhu daje.

Ovim fondom rukuje školski odbor, a novac se iz njega ne može ni na što drugo upotrebiti, osim na cilj, predviđen u prvom stavu ovoga člana.

Pravila o fondu propisuje Ministar prosvjete u sporazumu sa Prosvjetnim Savjetom.

III. Nastava.

Član 26.

U osnovnoj školi uče se ovi predmeti:

- 1., nauka hrišćanska;
- 2., srpska istorija;
- 3., srpski jezik;
- 4., crkveno-slovensko čitanje;
- 5., crtanje i lijepo pisanje;
- 6., pjevanje (svjetovno i crkveno);
- 7., gimnastika i dječije igre;
- 8., zemljopis,
- 9., poznavanje prirode;
- 10., poljska i domaća privreda;
- 11., osnovi higijene;
- 12., računica i geometrijski oblici;
- 13., ručni rad sa domaćim gazdinstvom (po mogućstvu).

Nastavni plan i program predavanja, propisaće Ministar prosvjete, po saslušanju Prosvjetnog Savjeta.

Član 27.

Pravila o pisanju udžbenika propisuje Ministarstvo prosvjete, po prethodnom saslušanju Prosvjetnog Savjeta.

Ministarstvo Prosvjete vodi brigu za izradu i štampanje udžbenika, učila, knjiga za poklanjanje đacima o ispitu i knjiga za đačke i školske knjižnice.
- U školama se smiju upotrebljavati samo one knjige i ona učila, koja je pregledao Prosvjetni Savjet a odobrio Ministar prosvjete.

Član 28.

Školska godina u osnovnoj školi počinje prvog septembra, a završuje se na Vidov-dan po svršetku svečanog godišnjeg ispita.

Osnovne škole rade od 8 do 12 sati izjutra, ili od 9 prije do 1 sat poslije podne. Zabavišta rade cio dan. Zabavišta i osnovne škole ne rade nedjeljom i praznikom i o Božiću i Uskrsu po 6 dana.

IV. Učenici.

Član 29.

U prvi razred osnovne škole upisuju se djeca, koja će od 1. septembra te godine napuniti, muška 7, a ženska b godina.

Ovaj upis vrši upravitelj (učitelj) sa školskim odborom u mjesecu maju, prema spisku, koji im podnesu sveštenici najdalje do 30. aprila.

Muška djeca, koja su priješla 11., a ženska 10. godinu, ne mogu se primiti u prvi razred osnovne škole.

U ostale razrede osnovne škole upisuju se djeca pošljednja četiri dana mjeseca avgusta.

Svu školsku djecu, najmanje jedan put godišnje, i to u junu mjesecu, mora besplatno pregledati državni ljekar, prema čijem izvještaju slabunjavu djecu oslobodava od škole školski nadzornik.

Član 30.

Đaci su dužni uredno pohađati školu za vrijeme svoga školovanja.

Školski odbor je dužan da se stara, da svako dijete provede u školi četiri godine.

Izostanak od škole jednog dana računa se kao otsustvo. Nastavnik cijeni izostanke i opravdava one, koji su učinjeni iz važnih uzroka, a neopravdane dostavlja preko upravitelja školskom odboru. Za ove izostanke

kažnjava odbor roditelje ili staratelje đačke, ili one koji uzimaju djecu u službu, i to: za 5 izostanaka opomenom, a poslije po 50 para za svaki izostanak, u korist školske kase.

Novčane kazne naplaćuje predsjednik opštine ili njegov zastupnik u roku od 30 dana, a ako to ne učini, a od kažnjelog se moglo naplatiti, onda plaća sam. - Ovu pošljednju kaznu izriče školski nadzornik a izvršuje je u roku od 15 dana policiska vlast i predaje školskoj kasi.

Član 31.

Uspjeh đacki iz pojedinih predmeta, vještina i vladanje, bilježi se u knjigu za ocjene dva puta u godini i to: u prvoj polovini januara i u drugoj polovini maja mjeseca. O prijelazu đaka u stariji razred rješava upravitelj sa dotičnijem nastavnikom - odnosno nastavnik, imajući na umu godišnji uspjuh pz svijeh predmeta i sposobnost i marljivost đaka. Đak, koji pokaže u opšte slab uspjuh, a nema izgleda da će dostići drugove u starijem razredu, ostavlja se da ponovi razred.

Krajem školske godine drži se javni svečani ispit u prisustvu nadzornika i školskog odbora, a na Vidov-dan se dijele darovi valjanim đacima.

Đacima, koji svršše četvrti razred osnovne škole ili produžnu školu, izdaju se na njihov zahtjev svjedočanstva. - Onima, pak, đacima, koji prelaze iz jedne škole u drugu, daju se samo uvjerenja o uspjuh u

vladanju u dotičnom razredu.

Član 32.

Đak se može osloboditi pohođenja škola ako pati od neizlječive bolesti, ili kakve bolesti, koja bi bila opasna za druge đake; ili ako je bez roditelja a siromah je; ili ako je zbog ponavljanja razreda prerastao, i to, ako muškarac prijeđe petnajestu, a djevojčica dvanajestu godinu. - Da se oslobodi od škole, odlučuje školski nadzornik po prijedlogu školskoga odbora, a u slučaju bolesti i na osnovu ljekarskog uvjerenja.

V. Nastavnici.

A.) Sprema.

Član 33.

Nastavnika ima: stalnih, privremenih, zastupnika i zabavilja.

U muškoj osnovnoj, mješovitoj i produžnoj školi rade učitelji, a u ženskoj učiteljice. Učiteljice mogu raditi i u prva dva mlađa razreda muške i mješovite škole. I učiteljice rade u pripravnom razredu. U zabavištu djecu vaspitava zabavilja.

Član 34.

Stalni učitelji i učiteljice mogu biti ona lica, koja su crnogorski državljani i koja su kao redovni đaci svršili Učiteljsku Školu ili Žensku Učiteljsku Školu i u njima položili učiteljski ispit zrelosti.

Član 35.

Privremeni su učitelji-ce ona lica, koja su svršila Učiteljsku Školu, bez ispita zrelosti, Višu Žensku Školu sa ili bez ispita zrelosti, Gimnaziju (Realku) sa ili bez ispita zrelosti i Bogosloviju.

Ovi privremeni učitelji-ce mogu postati stalni ako polaže učiteljski ispit po programu, koji propiše Ministar prosvjete. Ispit imaju nanovo polagati poslije dvije godine službovanja.

Ona lica, koja bi svršila Višu Žensku Školu i položila ispit zrelosti ili Gimnaziju (Realku) sa ispitom zrelosti, polažu učiteljski ispit samo iz pedagoške grupe.

Član 36.

U nedostatku stalnih i privremenih učitelja i učiteljica iz čl. 34. i 35. mogu se postaviti za zastupnike učiteljske i ona lica, koja su svršila četiri razreda srednje škole. No ova lica nemaju pravo polaganja ispita za stalne učitelje-ice.

Član 37.

Zabavilja može biti ona, koja je svršila redovno stručnu školu i položila ispit za zabavilju.

Član 38.

Za naučno i praktično usavršavanje učitelja-ica, mogu se odrediti o državnom trošku naročiti kursevi. Lica, koja drže predavanja na ovim kursevima, dobijaju nagradu za to, a učitelji-ice poputninu, kako to bude propisao Ministar prosvjete u pravilima za ove kurseve.

B.) Prava.

Član 39.

Stalni učitelji-ce dobijaju u početku svoje službe 960 perpera plate na godinu.

Za prve dvije povišice služe po pet godina, a za ostale po četiri godine.

Povišica ima šest po 240 perp., tako, da navršetkom 26. godine službovanja dobivaju 2400 perpera, sa kojom platom služe do navršene 32 godine, kada imaju pravo na pensionisanje s potpunom platom.

Član 40.

Stalni učitelji-ce mogu se pensionisati kad navrše 10 godina službe u slučaju tjelesne ili duševne bolesti i nesposobnosti, i tada dobivaju 40% od svoje sistematske plate a za svaku godinu preko 10 godina službe uvećava

se pensija sa 2,72%. Pravo na pensionisanje prije 32 godine službe dobiva se po zakonu o činovnicima građanskog reda.

Stalni nastavnici koji služe manje od 10 godina, u slučaju bolesti dobijaju od države izdržanje i to 30% od njihove posljednje plate. Udovice učitelja i siročad učitelja-ica, dobivaju pensiju po zakonu o činovnicima građanskog reda.

Član 41.

Privremeni učitelji-ce imaju godišnju platu 720 perpera i dužni su položiti ispit najdalje za 5 godina, inače prestaju biti učitelji-ice.

Član 42.

Zastupnici učiteljski imaju platu od 600 perpera, no bez prava na povišice pensiju i izdržavanje,

Član 43.

Zabavilja u zabavištu dobiva u početku službe 600 perp. na godinu. Poslije svake pete godiie dobija godišnju povišicu od 100 perpera tako, da u 30 godini službe prima 1200 perpera na godinu i sa tom platom služi do navršetka 35 godine službovanja, kada prima toliko isto pensije.

Pravo na pensiju dobija poslije 10 godina stalne službe, i to za prvih deset godina 40% od svoje plate, a za svaku dalju godinu po 2,4%. Pensija se može dobiti u slučaju bolesti ili nesposobnosti za rad.

Zabavilja dobija besplatan stan i ogrijev, ili naknadu za to, kao i učiteljica osnovne škole.

Član 44.

Učitelji-ice, koje pored redovnog rada u svojoj školi, nauče bar 15 nepismenih ljudi čitati i pisati, dobijaju pored plate i zasebnu nagradu od 100-200 perpera na kraju školske godine iz državne kase, po

predlogu školskog nadzornika.

Član 45.

Stalni nastavnik ne može izgubiti službu bez odluke Prosvjetnog Savjeta zbog dokazane krivice i ne može se premještati u druga mjesta osim velike potrebe, po molbi ili za kaznu. Kad se nastavnik premješta po potrebi onda ima pravo na naknadu putnog i selidbenog troška, a prema zakonu koji važi i za ostale činovnike građanskog reda.

Član 46.

Učiteljska mjesta popunjavaju se stečajem, koji raspisuje Ministarstvo Prosvjete najdalje do 1. maja, a izbor kandidata vrši na prijedlog školskog

nadzornika komisija, koju sastavljaju: jedan činovnik Ministarstva Prosvjete, dva profesora i dva učitelja, koje izabere Ministar prosvjete za jednu godinu. Prvjenstvo na bolja mjesta imaju oni učitelji i učiteljice, koji se pored bolje stručne spreme, dužega službovanja i porodičnih potreba, odlikuju radom u školi i na knjizi.

Član 47.

Učitelji-ice, premješteni po kazni, ne mogu se vratiti u mjesto, iz kojega su krenuti, dok im ne isteče jedan period za povišicu.

Član 48.

Učiteljima se računa u ukaznu službu vrijeme, provedeno u stalnoj učiteljskoj službi, kad prijeđu u drugu državnu službu. Tako isto državnim činovnicima računaju se godine, provedene u drugoj struci, prilikom stupanja u učiteljsku službu.

Član 49.

Ministar prosvjete može nastavnicima u toku od jedne školske godine dati najviše dva mjeseca osustva. Duže osustvo zbog bolesti davaće samo po uvjerenju ljekarske komisije od dva ljekara.

Član 50.

Zabavilje, učitelje i učiteljice, a tako i upravitelje, postavlja Ministar prosvjete.

Član 51.

Plate, pensije, nagrade i selidbene troškove, dobijaju svi nastavnici i nastavnice osnovnih i produžnih škola iz državne, a zabavilje iz opštinske kase.

V.) Dužnosti.

Član 52.

Nastavnici su osnovnijeh škola dužni:

- 1., da dolaze u školu uredno i vaspitavaju djecu prema pedagoškim pravilima i predaju nastavne predmete prema propisanim programima, upustvima i udžbenicima;
- 2., da ocjenjuju savjesno i pravično uspjeh i vladanje đaka u određeno vrijeme;
- 3., da vode djecu u crkvu, gdje su dužni pjevati nedjeljom i praznikom;
- 4., da izvještavaju na vrijeme roditelje, ili staratelje i školski odbor o izostancima đackim od škole;

- 5., da čuvaju povjerene im stvari školske, a naročito školski namještaj, nastavna učila, materijal za pisanje i crtanje i materijal za ručni rad, zašto i materijalno odgovaraju;
- 6., da učestvuju u radu učiteljskoga vijeća i pomažu rad školskoga odbora;
- 7., da sudjeluju u radu učiteljskih zborova;
- 8., da pohode naučne i praktične kurseve, kad se na njih pozovu;
- 9., da pomažu prosvjetne, privredne i kulturne ustanove, koje imaju veze sa školom; i
- 10., da se vladaju u službi i van nje kako to dolikuje obrazovanim ljudima i nastavničkom pozivu.

Član 53.

Nastavnicima je zabranjeno svako drugo zanimanje, koje se ne slaže sa nastavničkom službom. Za redovno vršenje kakvih drugih poslova, osim nastavničkih, mora se tražiti odobrenje od Ministra prosvjete.

Član 54.

Kad se nastavnik prvi put uvodi u dužnost, polaže ovu zakletvu:

"Ja N. N. stupajući u nastavničku službu, zaklinjem se Svemogućim Bogom, da ću Kralju Gospodaru biti vjeran, da ću se Ustava svesrdno pridržavati, da ću zakonima i zakonskim naredbama vlasti biti pokoran, da ću svoje nastavničke dužnosti revnosno i tačno vršiti i da ću se kloniti svega onoga što se ne slaže s mojom službom. Tako mi Gospod Bog pomogao".

Nastavnike uvodi u dužnost školski odbor ili upravitelj.

Član 55.

Nastavnik može ostaviti učiteljsku službu kad mu Ministar uvaži ostavku. U protivnom slučaju neće mu se računati pređašnje godine službe, ako bi se opet vratio u službu.

Ako nastavnik, bez odobrenja i bez dovoljnog opravdanja, izostane od svoje dužnosti tri dana u mjestu, ili sedam dana, ili ako ne ode na novu dužnost za deset dana od dana, kad mu je saopšteno postavljanje ili premještanje, smatra se da je ostavio službu i mjesto mu se oglašuje za upražnjeno.

Član 56.

Vladanje nastavnika i njihov rad ocjenjuju nadzornici prema ovome zakonu i zakonu o činovnicima građanskog reda.

Rad se ocjenjuje ocjenom: vrlo dobar, dobar i slab.

Nadzornici uvode ocjene u školsku upisnicu i u službene listove, u koje

ubjeležavaju i ostale podatke, kao: pravilnost rada u školi; marljivost i savjesnost u vršenju službe; uspjeh u vaspitanju i nastavi; uzroke neuspjeha; rad na književnim, privrednim i kulturnim ustanovama i vladanje u porodici, u društvu,

premještaje, povišice, odsustva i t. d.

Nastavnik, koji dobije slabu ocjenu, kazni se premještajem u drugo mjesto, a ako i druge godine uzastopce dobije istu ocjenu, stavlja se u pensiju, ako ima deset ili više godina službe, inače se otpušta.

Protiv slabe ocjene može se nastavnik žaliti u roku od 15 dana Ministru prosvjete, koji određuje komisiju od tri lica, od kojih jedno imenuje Ministar prosvjete u sporazumu sa Prosvjetnim Savjetom, drugo sam nastavnik, a treće biraju ova dvojica, pa ako ocjena ne bude popravljena, onda nastavnik snosi sav trošak oko ovoga ispita.

G.) Kazne.

Član 57.

Nastavnici se kazne pod odredbama ovoga zakona.

Kazne su:

1) opomena; 2) ukor; 3) gubitak plate do dva mjeseca; 4) premještaj u drugo mjesto bez naknade putnih i selidbenih troškova; 5) pensionisanje; 6) otpust iz službe.

Kazne se određuju prema veličini krivice; prema okolnostima koje olakšavaju ili otežavaju krivicu i prema tome, da li se nastavnik kazni prvi put, ili se kazna ponavlja.

Nijedna se kazna ne može izreći, dok se krivica potpuno ne išljedi i dok se nastavnik pismeno ne sasluša.

Član 58.

Opomenom kazni nastavnike upravitelj škole, a opomenom, ukorom i gubitkom plate do 10 dana kazni školski nadzornik, sve ostale kazne izriče Ministar prosvjete, ili disciplinski sud.

Žalbe protiv kazne upraviteljeve nadzorniku, a protiv nadzornika Ministru prosvjete, podnose se u roku od 15 dana.

Član 59.

Krivice nastavnika išljeđuju nadzornici u slučajevima školske prirode, inače to biva redovnijem putem preko zemaljskijeh vlasti.

Za vrijeme sudskog išljeđenja nastavnik se prema prirodi krivice može ukloniti od dužnosti, i za to vrijeme prima polovinu plate, pa ako se oslobodi kao nevin, vraća se u službu i dobija polovinu

zadržane plate. A ako se oslobodi iz nedostatka dokaza, onda Ministar po predlogu Prosvjetnog Savjeta, rješava, da li će on i dalje ostati u službi.

Član 60.

Ako se nastavnik, koji je jedan put kažnjavan opomenom ili ukorom ili gubitom plate od 15 dana, u toku od tri godine ni u čemu ne ogriješi o svoju dužnost, smatra se kao da nije ni kažnjen.

Nastavnik, koji je jedan put otpušten iz službe, može se opet povratiti u službu po predlogu Prosvjetnog Savjeta, a s obzirom na njegovo vladanje i zanimanje poslije otpusta i s pogledom na opšte zakonske propise.

VI. Uprava i nadzor.

Član 61.

Upravu i nadzor nad narodnijem školama vrši Ministar prosvjete preko ovih školskih vlasti:

1) mjesnog školskog odbora; 2) upravitelja osnovne škole; 3) nastavničkog vijeća; 4) školskog nadzornika; i 5) Prosvjetnog Savjeta.

1. Mjesni školski odbor.

Član 62.

Mjesni školski odbor sastavljaju: predsjednik one opštine, u kojoj je škola; upravitelj škole, ili učitelj ako je sam; sveštenik, u čijoj je parohiji škola, i tri, po mogućstvu, pismena građanina, ili po jedan pismen građanin iz svakoga sela, ako školsku opštinu sastavljaju sela iz raznih političkih opština. Članove školskog odbora, osim predsjednika, upravitelja (učitelja) i sveštenika, bira na dvije godine politička opština, u kojoj je škola, odmah po svršetku školske godine. - O izboru i promjenama izvještava se uvijek

školski nadzornik.

Ko bi bio izabrat za člana školskog odbora, a ne bi se htio primiti te dužnosti, može se od iste osloboditi, ako dadne u školski fond 50 perpera.

Član 63.

Predsjednik je školskog odbora predsjednik političke opštine, u kojoj je škola, ili njegov zastupnik.

Poslovođa je upravitelj (učitelj).

Blagajnika bira školski odbor iz svoje sredine, ali predsjednik i upravitelj ne mogu biti birani za blagajnika.

Sjednice se drže u školskoj zgradi.

U sjednicama se može rješavati kad ima prisutnih više od polovine članova, a rješava se većinom glasova; ako se pak glasovi podijele, rješava kocka.

Član 64.

Predsjednik saziva sjednice po potrebi, ali je dužan sazvati sjednicu svagda kad to zahtijeva upravitelj (učitelj) škole ili pola odbornika - i to najdalje u roku od 8 dana. - Ako to ne učini, kazni se svaki put sa po 10 perpera, u korist školske kase. Ovu kaznu izriče školski nadzornik po žalbi upravitelja (učitelja) škole u roku od 10 dana po prijemu žalbe, a izvršuje je državna izvršna vlast u roku od 15 dana.

Svaki je član odbora dužan dolaziti u sjednice, a ako ne dođe i ne opravda svoj izostanak važnijim uzrokom, kazni ga školski odbor sa 3 perpera za svaki izostanak u korist školske kase. Ovu kaznu, u roku od deset dana, izvršuje opštinska vlast.

Član 65.

Školski je odbor predstavnik školske opštine i stara se o vršenju svojih dužnosti njenih, koje su joj određene ovijem zakonom.

Pored toga školskome je odboru dužnost:

- 1., da rukuje školskom imovinom;
- 2., da do konca oktobra sastavi školski budžet za iduću godinu i šilje ga na odobrenje školskom nadzorniku;
- 3., da se stara da što veći broj djece pohodi školu i da pomaže nastavnike u svima školskim poslovima;
- 4., da prije početka školske godine nabavi za sve učenike propisane udžbenike i materijal za pisanje i crtanje;
- 5., da vrši sve zakonske naredbe viših školskih i zemaljskih vlasti.

Član 66.

Blagajnik rukuje školskom kasom prema odredbama ovoga zakona.

Školski odbor vrši pregled školske kase svaka tri mjeseca, a po potrebi i češće i o tome podnosi izvještaj školskom nadzorniku.

Nadzornik kazni pojedine članove školskog odbora za nevršenje dužnosti od 5 do 50 perpera u korist školskog fonda. Protivu ove kazne može se kažnjeni žaliti Ministru prosvjete u roku od 15 dana od

dana saopštenja.

Kaznu izvršuje mjesna vlast.

Član 67.

Prepiska mjesnog školskog odbora sa ostalijem školskijem i zemaljskijem vlastima smatra se kao službena i za to ne plaća poštarinu ni kakve druge takse. Ovo važi i za službenu prepisku svijeh upravitelja (učitelja) državnijeh škola.

2. Upravitelji.

Član 68.

U svakoj osnovnoj školi, gdje ima dva ili više nastavnika, Ministar prosvjete postavlja - na predlog školskog nadzornika - jednoga za upravitelja škole; a gdje je samo jedan, on vrši sam upraviteljske dužnosti.

Upravitelj može biti stalan učitelj, koji ima jaču spremu i koji duže služi. No u nedostatku ovijeh mogu se postaviti i privremeni upravitelji.

Upravitelj dobija dodatak od školske opštine i to, ako u školi ima, s njim zajedno, najmanje pet nastavnika, dobija 100 perpera godišnje; inače dobija 60 perpera, ako nema manje, s njim zajedno, od tri nastavnika.

Član 69.

Dužnosti su upravitelja škole :

1., da upravlja pored svojih predavanja školom i da vodi nadzor nad nastavom, vaspitanjem i poretkom u njoj;

2., da pazi da svi nastavnici dolaze uredno na dužnost, da se pri predavanjima tačno pridržavaju propisanih nastavnih programa i uputstava i da se služe odobrenim udžbenicama i drugim nastavnim

sredstvima;

3., da nastavnicima saopštava naredbe školskih i drugih vlasti i da se stara o njihovom izvršenju;

4., da čuva i da održava u dobrom stanju školski namještaj, knjižnicu, nastavna sredstva, školsku arhivu, pisaći i drugi školski materijal, zašto je materijalno odgovoran;

5., da prima i odpušta školske služitelje, da se stara o dobrom održanju zgrade i na vrijeme traži nužne opravke;

6., da pazi na vladanje nastavnika i da ih opominje na dužnost, a o većim pogreškama izvještava školskog nadzornika;

7., da, u slučajevima prijeko potrebe, daje nastavnicima do tri dana odsustva, a o svakom ovakom osustvu mora izvijestiti predsjednika školskog odbora, a ovaj odmah izvještava školskog nadzornika.

Ovako postupa i učitelj koji je sam u školi.

8., da rukovodi rad nastavničkog vijeća;

9., da vodi prepisku sa svijema vlastima; i

10., da na kraju svaka tri mjeseca izvještava nadzornika o cjelokupnom stanju škole.

3. Nastavničko vijeće.

Član 70.

Svi nastavnici jedne osnovne škole čine nastavničko vijeće.

Predsjednik je vijeća upravitelj, koji saziva sjednice najmanje jedan put mjesečno, a po potrebi i češće. Poslovođu bira vijeće iz svoje sredine.

Svaki je nastavnik dužan učestvovati u radu vijeća.

Predsjednik izvještava nadzornika o radu vijeća.

Član 71.

Nastavničko vijeće radi ove poslove:

- 1) dogovara se o pravilnom postupku pri predavanjima i održavanju veze i jedinstva u nastavi kroz sve razrede;
- 2) sporazumijeva se o podjednakom pravilnom postupanju svijeh nastaviika u pogledu na vaspitavanje djece i na potreban poredak u školi i van škole;
- 3) priređuje školske izlete, školske svečanosti i zabave;
- 4) predlaže nabavku potrebnijeh nastavnijeh sredstava;
- 5) raspoređuje udžbenike i materijal za rad u školi;
- 6) predlaže nadzorniku odlične učenike za nagradu;
- 7) bira siromašne učenike, koji dobijaju pomoć iz školskog fonda ili opštinske kase;
- 8) stara se o uvećanju školskog fonda i školskog imanja;
- 9) brine se o napretku škole i o održanju njena ugleda;
- 10) priređuje, kad potreba zahtijeva, roditeljske sastanke radi dogovora o vaspitanju djece.

4. Školski nadzornici.

Član 72.

Školski nadzornici vrše stručni, instruktivni, nadzor nad svijema narodnijem školama u povjerenijem im oblastima.

Nadzornik može biti onaj, koji je po položenom ispitu zrelosti u srednjoj ili stručnoj školi, redovno svršio pedagoški odsjek filozofskog fakulteta i položio propisane ispite, a vršio najmanje dvije godine nastavničku dužnost.

Član 73.

Školski nadzornici imaju rang i platu nastavnika srednjih škola.

Na ime putovanja po školskoj oblasti imaju 400 do 1000 perpera godišnjeg dodatka.

Član 74.

Nadzornika ima tri, a mjesta kancelarija određuje im Ministarstvo Prosvjete.

Nadzornici se postavljaju ukazom Kralja Gospodara na prijedlog Ministra prosvjete.

Pisarsku dužnost u nadzorništvu vrši - van školskih časova - jedan od mjesnih učitelja, kojeg nadzornik odredi, a za to će imati nagradu od 240 perpera godišnje.

Član 75.

Dužnosti su školskog nadzornika:

- 1) da tri put u godini pohodi i prouči sve narodne škole u povjerenoj mu oblasti, i da uklanja smetnje školskome radu;
- 2) da, prema potrebi, poučava nastavnike u pravilnom školskom radu i da se stara o njihovom usavršavanju;
- 3) da nadgleda službeni rad upravitelja, nastavničkih vijeća i školskih odbora i da rukovodi oblasnim nastavničkim zborovima;
- 4) da se brine o otvaranju novih odjeljenja i škola i da učestvuje pri izboru mjesta za podizanje škola i pri pregledu zgrada, koje privatna lica nude za školu;
- 5) da objavljuje školske zakone i naredbe preko upravitelja i drugih školskih vlasti;
- 6) da ocjenjuje rad i vladanje nastavnika, a išljeđuje njihove krivice i da ih kažnjava za manje krivice, a veće dostavlja Ministerstvu prosvjete; (čl. 64. ov. zak.)

- 7) da izviđa sukobe između nastavnika i mjesnih školskih odbora i da rješava sporove između njih, a po potrebi podnosi Ministru prosvjete na riješenje;
- 8) da odlučuje o prekidanju nastave u vanrednim slučajevima;
- 9) da se stara o popunjavanju upražnjenih nastavničkih mjesta i određuje zamjenu bolesnijem nastavnicima;
- 10) da nastavnicima daje osustvo do 10 dana, a molbe za duže osustvo da podnosi Ministru sa svojim mišljenjem;
- 11) da vodi statistiku sviju škola u povjerenoj mu oblasti;
- 12) da odlučuje o ispisivanju đaka iz škole u dogovoru sa školskim odborima;
- 13) da podnosi Ministru prosvjete polugodišnje izvještaje o stanju škola u povjerenoj mu oblasti i predloge za popravku istih, kao i za nagrade, predviđene članom 10. i 46. ov. zakona;
- 14) da vodi prepisku sa svijem školskim i drugim vlastima; i
- 15) da vrši i druge poslove, koji su mu određeni ovijem zakonom i da se u svome radu upravlja prema uputstvima, koja propiše Ministar prosvjete u sporazumu sa Prosvjetnim Savjetom o nadzoru škola.

VII. Prelazna naređenja.

Član 76.

Krajem školske 1906-1907. god. propisaće se novi nastavni plan i novi program predavanja za narodne škole.

Član 77.

Današnjim stalnim nastavnicima predviđenim u tački a) čl. 6.[1]) "Zakona o uređenju plata nastavnika srednjih i osnovnih škola od 12. avgusta 1897. g." povišuje se sistematska plata sa 240 perpera i

izjednačuju se sa onim iz čl. 34. ovoga zakona.

Onim pak stalnim nastavnicima, koji ispunjavaju pogodbe tač. b), čl. 6. pomenutog zakona, kao i onima, koji su svršili 4 ili više razreda gimnazije, a dobili stalnost, povišuje se plata sa 180 perpera.

Svijem ostalijem, koji su do stupanja ovoga zakona dobili stalnost, a ne ispunjavaju gornje uslove sprema, povišuje se sistematska plata sa 120 perpera.

Svi naprijed imenovani na ovako povišene plate dobijaju periodske povišice po ovome zakonu (t. j. po 240, 180 odnosno 120 perpera) od dana njegova stupanja na snagu, a za povišicu računat će se i one godine od posljednje periodske povišice, dobivene po zakonu od 12. avgusta 1897. godine, ali po istom (starom) zakonu.

Nikome se ne mogu uračunati u povišicu ni po ovome ni po starome zakonu godine, u kojima je ko dobio slabu ocjenu, kao ni godine, koje su već izgubljene zbog napuštanja dužnosti ili po osudi.

[1] a). Prva je učiteljska plata 720 perpera a. v. i stan, ogrijev i bašča. Ovu platu imaju učitelji, koji su redovno svršili četiri razreda osnovne škole, najmanje četiri razreda Gimnazije, Učiteljsku Školu na strani ili Bogoslovsko-Učiteljsku na Cetinju, najmanje sa dobrim uspjehom.

U ovi red dolaze i učiteljice, koje su redovno svršile šestogodišnji tečaj u Institutu Carice Marije na Cetinju i primile diplom za učiteljicu, i one, koje su na strani svršile Učiteljsku Školu.

b). Druga je plata učiteljska fior. a. vr. 324. i stan, ogrijev i bašča. Ovu platu dobijaju učitelji, koji su redovno svršili četiri razreda osnovne škole, 6 razreda, Prizrenske Bogoslovije, U ovi red spadaju i oni sadašnji učitelji, koji su svršili Cetinjsku Bogosloviju prije ustanovljenja Gimnazije. Učitelji ovoga reda unapređuju se na platu prvoga reda svojom zaslugom po predlogu Gl. Školskog Nadzorništva Ministarstvu Prosvjete.

Član 78.

Svi sadašnji nastavnici, koji nemaju kvalifikacije, predviđene ovijem zakonom, ili koji nijesu dobili stalnost prije ovoga zakona, i imaju bar 5 godina učiteljske službe najllanje sa dobrom ocjenom, smatraju se kao privremeni sa platom od 720 perpera i imaju pravo polaganja ispita, a kad ispit polože, godine privremene službe računaju im se za pensiju. - Ostali se smatraju kao zastupnici po čl. 44. ovoga zakona, zadržavajući dosadašnju platu. - Lica, koja imaju spremu previđenu zakonom od 12. avgusta 1897. godine, a nijesu do sada nikako stupala u učiteljsku službu, mogu to učiniti do 1. septembra 1907. g. i smatraće se stalnim učiteljima.

Član 79.

Dosadašnji stalni učitelji-ice, koji imaju više od 12 godina službe, mogu i poslije 26-te godine služiti za povišice do maksimuma (najveće) plate.

Član 80.

Školski odbori sastaviće se prema odredbama ovoga zakona odmah po svršetku ove školske godine, kad se ima izvršiti i izbor novih školskih odbora.

Član 81.

Plate učitelja-ica varoških opština padaju za godinu 1907. na teret budžeta istih opština, a u buduće će država varoškim opštinama na ime plata učitelja-ica izdavati pomoć srazmjerno ukupnom rashodu na seoske škole.

Član 82.

Dokle se ne postave nadzornici predviđeni u čl. 72. ovoga zakona, a zaključno do 1912. god. Ministar prosvjete moći će prema potrebi postavljati da vrše nadzor i one učitelje, koji su redovno svršili učiteljsku školu, položili učiteljski ispit, a imaju najmanje 10 godina službe i poznati su kao valjani radnici. -

Član 83.

Ovaj zakon stupa u život od 1. marta 1907. godine i tada prestaju važiti svi dosadašnji zakoni, koji se odnose na nastavnike narodnih škola i na školski nadzor.

Preporučujemo Našem Zastupniku Ministra Prosvjete i crkvenijeh Poslova da ovaj zakon obnaroduje, a svima Našim Ministrima da se o izvršenju njegovu staraju, vlastima pak zapovjedamo da po njemu postupaju a svima i svakome da mu se pokoravaju.

Cetinje, 2. februara 1907. god.

NIKOLA s.r.

Predsjednik Ministarskog Savjeta
Ministar Inostranih Djela

A. Radović s. r.

Ministar Unutrašnjih Djela

Mih. Ivanović s. r.

Ministar Pravde

G. M. Cerović s. r.

Zastupnik

Ministra Finansija i Građevina,
Predsjednik Ministarskog Savjeta,
Ministar Inostranih Djela,

A. Radović s. r.

Zastupnik Ministra Vojnog,
Predsjednik Ministarskog Savjeta,
Ministar Inostranih Djela,

A. Radović s. r.

Zastupnik Ministra Prosvjete
i Crkvenijeh Poslova,
Ministar Pravde

G. M. Cerović s. r

(M. P.)

Vidio i stavio
državni pečat, čuvar
državnog pečata,
Ministar Pravde

G. M. Cerović s. r.